

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

(Представлено к.е.н., доц. Золотницька Ю.В.)

В статті досліджено проблеми ведення обліку виробничих запасів на підприємствах хлібопекарської галузі. Під час дослідження були використані загальнонаукові методи: індукції та дедукції, діалектичний, історичний та системний, а також деякі специфічні методи бухгалтерського обліку, до яких належать документування, інвентаризація, оцінка, калькуляція, бухгалтерські рахунки, подвійний запис, бухгалтерський баланс та бухгалтерська звітність.

Наведено галузеві особливості хлібопекарних підприємств та визначено їх вплив на склад, стан і облік виробничих запасів. Представлено шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів.

Ключові слова: облік, управління, виробничі запаси, методи обліку відпуску запасів, підприємства хлібопекарської галузі

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин, впровадження різних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають дедалі нові вимоги до бухгалтерського обліку, як до основного засобу контролю за веденням господарської діяльності підприємств.

Сьогодні підприємства хлібопекарської галузі потребують суттєвого реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має визначення мінімальної величини виробничих запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на цих підприємствах займають найбільшу питому вагу.

Оптимізація виробничих запасів – один із головних факторів виходу хлібопекарних підприємств із кризового стану. Це зумовлює необхідність по новому визначити роль, місце і зміст обліку, аналізу та контролю виробничих запасів, обґрунтувати його методологію в системі управління. Адже в ринкових відносинах у найвигіднішому положенні виявляються ті підприємства, котрі вміють краще аналізувати виробничу ситуацію і приймати ефективні рішення, швидше адаптуватися до змін кон'юнктури. Тому вирішення проблеми обліку виробничих запасів хлібопекарних підприємств на сьогодні є нагальним та потребує наукового дослідження.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Розвитку теорії та практики обліку і аудиту виробничих запасів, забезпеченню його інформаційної бази сприяли праці вітчизняних вчених як: Ф. Ф. Бутинець, Л. П. Кулаковська, В.В. Сопко, М. Ф. Огійчук, Н.І. Дорош, Г. М. Давидов, В. Я. Савченко, О. Б. Пугаченко та ін. Проте серед здобутків науковців недостатньо дослідженими залишаються питання ефективного використання запасів хлібопекарними підприємствами і управління ними.

Метою статті є теоретико-методичне обґрунтування обліково-аналітичного забезпечення виробничих запасів та розробка можливих шляхів їх вдосконалення в системі управління хлібопекарними підприємствами.

Викладення основного матеріалу. Одна з глобальних проблем суспільного розвитку – задоволення потреб населення у продуктах харчування за науково обґрунтованими фізіологічними нормами, що забезпечує відтворення його життєдіяльності, активну участь в економічному і соціальному розвитку суспільства. Особливу роль у вирішенні продовольчої проблеми відіграє харчова промисловість, яка є завершальною ланкою виробництва кінцевих продовольчих товарів.

Найпоширенішим і масовим виробництвом у харчовій промисловості є хлібопечення. Хлібопечення – виробництво (випікання) хліба та хлібобулочних виробів [2].

Хлібопекарська галузь – одна з провідних у харчовій і переробній промисловості, формує значний за обсягами ринок. Не можна не зауважити, що хліб, а особливо хліб простої рецептури, це повсякденний раціон кожного громадянина нашої країни.

Хлібопекарська галузь харчової промисловості України відіграє важливу соціальну і стратегічну роль у житті суспільства, задовольняючи потреби населення в основному продукті харчування. Хлібопекарська продукція характеризується різноманітним асортиментом, що відповідає традиціям та звичкам українських споживачів.

Сучасні проблеми хлібопекарської галузі України, щодо формування позитивної динаміки виробництва, глибоко пов'язані із зовнішнім середовищем, зокрема з кон'юнктурою ринків зерна, борошна, електроенергії, транспортних послуг. Стан кон'юнктури ринку хліба на сучасному етапі формується під впливом багатьох факторів, серед яких: економічні, політичні, соціальні, науково-технічні та ін.

Запаси підприємств хлібопекарської галузі становлять значну частку в активах балансу, тому від їх правильної оцінки та обліку залежать показники фінансового стану, на підставі яких приймаються управлінські рішення.

Згідно з МСБО 2, запаси – це активи, які:

- а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;
- б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу;
- в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності господарського суб'єкта є наявність і раціональне використання виробничих запасів.

В бухгалтерському обліку поняття «виробничі запаси» розглядається як придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають переробці на підприємстві. До них відносяться: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали [3].

Завдання управління виробничими запасами на хлібопекарних підприємствах полягає у підтримці рівня виробничих запасів у мінімально необхідних розмірах, але таких, що забезпечують нормальну виробничо-комерційну діяльність підприємства.

Відсутність належної уваги з боку багатьох підприємств до проблеми управління виробничими запасами, недооцінка майбутньої необхідності потреби у наявності запасів призводять до зупинок виробництва і додаткових витрат.

Отже, галузеві особливості хлібопекарного виробництва визначають наступні вимоги до обліку запасів [2]:

- фактична наявність незавершеного виробництва настільки незначуща, що загальноприйнятим є факт не відображення його в обліку. Тому в хлібопеченні первинні документи з обліку виробництва не передбачають фіксування переходу залишків запасів та незавершеного виробництва наприкінці доби у період із 23.45 до 00.15;

- використання у виробничому процесі запасів, що піддаються швидкому псуванню, зумовлює необхідність чіткого контролю за термінами їх придатності, а це потребує відображення додаткової інформації у картках аналітичного обліку. Отже, принциповим є введення у картках складського обліку додаткових граф «термін використання» і «граничний момент поповнення запасу» за термінами та кількістю днів;

- оскільки покупцям не реалізують запасів, то й нема необхідності відображення таких операцій, що в обліку дає змогу відмовитись від їх зазначення у первинних документах.

При продажу, відпуску запасів у виробництво та іншому вибутті оцінка здійснюється за такими методами [1]:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходжень запасів (FIFO);
- нормативних витрат;
- ціни продажу.

На нашу думку, аналізуючи в цілому діяльність підприємств з обліку виробничих запасів, виокремимо наступні негативні аспекти:

- складність визначення вартості запасів, що полягає у використанні підприємствами бартерного обміну;
- низька оперативність інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;
- низький рівень та обмеженість контролю використання виробничих запасів і регулювання процесів утворення запасів.

Вирішення наведених проблем потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нових підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку. На основі цього, можна виділити наступні напрямки вдосконалення управління виробничими запасами на хлібопекарських підприємствах:

- 1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;

- 2) удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування

підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а і від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;

3) узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів;

4) обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва;

5) чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів).

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, є запаси. Ефективність фінансово-економічної діяльності хлібопекарних підприємств в значній мірі залежить від оцінки та раціонального використання виробничих запасів. Цьому сприятиме практична реалізація зазначених напрямків вдосконалення управління виробничими запасами.

Список використаної літератури:

1. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку. Навч. посіб. [Текст] /Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун, С. М. Шулепова. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 576 с.

2. Пугаченко О. Б. Особливості хлібопекарного виробництва та їх вплив на склад і облік запасів / О. Б. Пугаченко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2009. - Вип. 15. - С. 310-319. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2009_15_51.

3. Сопко, В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник [Текст] / В. В. Сопко. – К.:КНЕУ, 2000. – 578 с.

References:

1. Butynets F.F., Oliynyk O.V., Shigun M. M. & Shulepova S. M. (2001) Organizatsiia bukhgalterskogo obliku [Accounting organization]. Zhitomir: ZhITI, Ukraine, 576 p.

2. Pugachenko O. B. (2009) Osoblivosti khlibopekarnogo vyrobnytstva ta yikh vplyv na sklad i oblik zapasiv [Features bakery production and their impact on the structure and records of stocks]. Naukovi pratsi Kirovogradskogo natsionalnogo tehnicnogo universitetu. Ekonomichni nauki. 15, 310-319. nbuv.gov.ua. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2009_15_51.

3. Sopko, V. V. (2000) Buhgalterskiy oblIk [Accounting]. Kyiv. KNEU, Ukraine, 578 p.

ОКСАНЧУК Анатолій Сергійович – магістр Житомирського національного агроєкологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку виробничих запасів в хлібоприймальних підприємствах